

ASYALI TÜRK HALKI İLE AMERİKA KİT'ALARININ YERLİ HALKLARI ARASINDA OLUMLU DİL VE KÜLTÜREL BİR AKRABALIK HAKKINDA ARAŞTIRMA

POLAT KAYA

(ÖZET)

Makalenin başlığundan da anlaşılacağı gibi, bu makalenin maksadı Türklerle Amerikalı yerli halkın arasında dil ve kültürel bakımdan olması çok olumlu bir akrabalığın hakikatte var olup veya olmadığını araştırmak, bu tezi destekleyecek delilleri, eğer varsa, bulmak ve bu konuda yapılacak yeni araştırmalara bir ışık tutmaktır.

Dünya haritası üzerinde Sibiryadan başlayarak Kuzey Amerikanın Alaska bölgesinden güneye doğru inildikçe, harita üzerinde Türkçe isimlermiş gibi okunan pek çok coğrafya isimlerine rastlanır. Bunların çoğu Amerika kıt'alarında Indian diye anılan yerli halkın yaşadıkları yerlere, dağlara, nehirlere, göllere ve bunun gibi diğer coğrafi noktalara verdikleri adlardır. Bir Türk olarak, bu isimleri gördükçe ilgilenmemek elde değil.

Genellikle, ilim adamlarının üzerinde anlaştıkları husus şudur ki Kuzey Amerikanın yerli halkı aslen Asyalı olup, ilk defa son jeolojik buz devrinde yani takriben 13000 sene evvel Asyadan Alaskaya göç etmiş ve oradan da Kuzey Amerikanın her yanına yayıldığı gibi zamanla Orta Amerikaya ve oradan da Güney Amerikaya yayılmıştır. Asyadan Amerikaya göç eden Asyalıların "Orta Asyalı" oldukları da çeşitli kaynaklarda işaretlenmektedir. Türkler de Orta Asyalı olduklarına göre, "Acaba Türklerin ataları ile on bin seneyi aşan bir geçmişte Asyadan Amerikaya göç eden bu günkü Amerikalı yerli halkın ataları arasında ne gibi bir yakınlık vardı?" sorusu ister istemez akla geliyor. Ve yine akla gelen ikinci bir soru da, "Dilleri bu kadar Türkçeyi andıran yerli halkın dillerinde gerek ses bakımından ve gerekse anlam bakımından Türkçede kullanılan bazı sözcüklerle aynı olan sözcükler var mıdır?" sorusu oluyor. İşte bu makale bu soruları biraz olsun cevaplandırmak amacı ile yapılmış olan bir çalışmanın neticesidir.

On bin seneden de fazla bir zaman önce birbirinden ayrılmış iki insan gurubunun bu günkü dillerinin birbirleriyle anlaşılabilir bir nitelikte olması

çok güç; velevki bu diller geçmişte birbirlerinin aynı bile olsa. Bu kadar uzun bir ayrılıştan sonra, bu güne kadar kalsa kalsa ancak “ana” ve “baba” anlamında kullanılan sözcükler, şahıslar arasında akrabalığı ifade eden sözcükler, şahsın kendi benliğine ait anatomik sözcükler ve doğa ile ilgili sözcükler olabilir düşüncesi ile bir sözcükler listesi hazırlandıktan sonra bulabildiğim lugatlarda araştırma yapmaya başladım. İlk olarak Türkçenin “ata”, “apa” ve “ana” sözcüklerini örnek alarak araştırmaya koyuldum. İlk heyecanlı buluş, İnuit (Eskimo) dilinde Türkçenin “ana” ve “ata” sözcüklerine eşit olan “ananak” ve “atatak” sözcüklerini ya aynen veya biraz değişik olarak yalnız Kuzey Amerikalı yerli halkın dilleri arasında değil aynı zamanda, Meksika ve Azteklerin, Orta Amerikada Mayaların, Peruda İnkaların, Ekuador ve Colombiada diğer yerli halkın dillerinde de bulmak yazar için en büyük bir sürpriz oldu. Bu buluş Türklerin ve Amerikalı yerli halkların atalarının veya apalarının Asyada birbirlerine çok yakın yerlerde yaşayan insanlar olduklarına, birbirine çok benzeyen veya aynı olan dilleri konuştuklarına bir delil olduğu gibi aynı zamanda Türk dilinin kökünün on bin seneden de fazla bir geçmişte başladığına iyi bir delil idi. Belki de Türkçenin “ana”, “ata” ve “apa” sözcükleri dünya dilleri arasında en uzun ömürlü yaşayan sözcüklerdi.

Eski Orta Asya Türkçesinde “güneş” ve “gün” anlamında kullanılan “kün” sözcüğüne karşı Maya dillerinde “kin” sözcüğünü buluyoruz ki Türkçede kullanıldığı gibi hem “güneş” anlamında ve hemde “gün” anlamında kullanılıyor. Yapı bakımından birbirinin hemen hemen aynı olan “kün” ve “kin” sözcüklerinin birbirlerine ayrıldıklarından beri hiç bir şekilde etki yapmamış olan iki insan gurubu tarafından aynı mevhumları ifade etmek için aynı şekilde kullanılmış olması acaba bir tesadüfün mü neticesidir yoksa on bin seneden de evvel aralarında var olan ortak bir dil ve kültür birliğinin mi neticesidir?

Köpeğin de Asyadan Amerikaya göç ettiği bilinen bir gerçektir. Bu göç Asyalı halkın göçü ile beraber olmuştur. On bin sene evvel ve belkide daha önce, gerek Türklerin ataları ve gerekse Amerikalı yerli halkın ataları Orta Asyada iken bu hayvanı ehliştirmiş ve kendi yaşantılarına ortak etmiş olsalar gerek. Zira, Türkçenin “it” sözcüğünü çok andıran ve “köpek” anlamına gelen sözcükleri bazı yerli halkın dillerinde görüyoruz. Hatta, Türk kültüründe köpeğe kızıldığı zaman kullanılan “oşt” sözcüğünün hemen hemen aynen Omaha yerli halkı tarafından da kullanıldığını görüyoruz.

Türkçede olduğu gibi Amerikalı yerli halkın bir çoklarının dillerinde de sözcüğün aslına ek heceler (suffix) eklenmek suretiyle çeşitli anlamlar ifade

eden cümleler yapıyor. Yine, Türkçenin temel kurallarından biri olan “sesli harf ahenk kuralını” Amerikalı yerli halkın hemen hemen hepsinin dillerinde görmek mümkün.

Bir “dil akrabalığı” yanında ayrıca bazı kültür akrabalıklarını da görüyoruz. Bunlardan en göze çarpanı yünden iplik yapmak için Türklerin kullandığı ve Kars köylerinde “teşi” diye adlandırdığımız basit aletin aynen Kuzey, Orta ve Güney Amerikalı yerli halk tarafından da kullanıldığıdır. Acaba bu bir tesadüf eser midir yoksa Amerikalı yerli halkın Asyadan göç eden atalarının kendileri ile beraber getirdikleri ve aslen Asyaya ait olan bir teknik midir? Bu soruya verilecek olumlu cevap Türklerin ve Amerikalı yerli halkın kültürlerinin tarihini tesbit bakımından çok önemli ve ilginç olacaktır. Eğer “teşi”nin mazisi on bin seneyi geçkin bir geçmişe gidiyorsa, o takdirde “Türklerin koyun yetiştirme üzerine kurmuş oldukları eski çağ ekonomisi” çok eskidir denebilir. Bunun yanında, Türklerin yünden iplik ve iplikten kumaş (elbise, çorap, kilim, halı, vesaire) yapma bilgisinin de bu kadar eski bir geçmişte başladığını düşünebiliriz. Koyunun ehlileştirilmesi belki de on bin seneden de önce olmuştur. Görülüyor ki Türk dilinin ve kültürünün tarihine yeni bir yönden bakmak gerekiyor.

Ayrıca, gerek Peruda uygarlık yaratmış olan İnkaların ve gerekse Orta Asyada uygarlık yaratmış olan Türklerin “onda” (decimal) sistemine dayanan sosyal düzenler kurduklarını görüyoruz. Acaba bu bir tesadüf müdür yoksa tarihi bir akrabalığın mı neticesidir?

Makale, Türk Dil Kurumu’nun Amerikalı yerli halkın dil ve kültürlerini incelemek ve onlarla ilişki kurmak gayesi ile Amerikalı yerli halktan öğrencilere, dil ve kültür bilginlerine burslar vermesini, aynı zamanda Türk elemanlarını Amerikalı yerli halk arasına yollamak suretiyle bu konuda daha aydınlatıcı araştırmalar yapmasını tavsiye ediyor.